

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

YANGI RENESSANS

ILMIY JURNALI

2026/4

+998335668868

www.innoworld.net

Google Scholar

zenodo

2026

YANGI RENESSANS

ILMIY JURNALI

3-JILD 4-SON

YANGI RENESSANS

ILMIY JURNALI
TO'PLAMI

3 - JILD, 4 - SON
2026

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA MUSIQA DARSLARIDA INTERFAOL METODLARINING SAMARADORLIGI (TAJRIBA-SINOV ISHLARI ASOSIDA)

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti dotsenti

D.A.Karimova

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti Musiqa ta’limi
yo‘nalishi 2-kurs magistranti

Zokirova Sevara

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinflarda musiqa madaniyati darslarida interfaol metodlardan foydalanishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Tadqiqotda o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda interfaol yondashuvning ahamiyati tahlil qilinadi. Xususan, improvizatsiya, musiqiy o‘yin texnologiyalari va jamoaviy ijodiy faoliyat metodlarining o‘quvchilarning kreativ fikrlashini, mustaqil ishlash ko‘nikmalarini hamda dars jarayonidagi faolligini oshirishdagi o‘rni asoslab beriladi. Maqolada tajriba-sinov ishlari natijalari umumlashtirilib, interfaol metodlarning ta’lim samaradorligini oshirishdagi roli ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so‘zlar: interfaol metodlar, musiqa ta’limi, boshlang‘ich sinf, ijodiy salohiyat, kreativ fikrlash, improvizatsiya, musiqiy o‘yinlar, jamoaviy ijod, pedagogik yondashuv.

ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ НА УРОКАХ МУЗЫКИ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ (НА ОСНОВЕ ОПЫТНО- ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ)

доцент Национального педагогического университета Узбекистана

имени Низами

Д.А. Каримова

магистрант 2 курса направления «Музыкальное образование» Национального педагогического университета Узбекистана имени Низами

Зокирова Севара

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические и практические основы использования интерактивных методов на уроках музыкальной культуры в начальных классах. Особое внимание уделяется роли интерактивного подхода в развитии творческого потенциала учащихся. Анализируется влияние таких методов, как импровизация, музыкально-игровые технологии и коллективное творчество, на формирование креативного мышления, самостоятельности и активности учащихся. В статье обобщены результаты опытно-экспериментальной работы, которые подтверждают эффективность интерактивных методов в повышении качества обучения.

Ключевые слова: интерактивные методы, музыкальное образование, начальные классы, творческий потенциал, креативное мышление,

импровизация, музыкальные игры, коллективное творчество, педагогический подход

THE EFFECTIVENESS OF INTERACTIVE METHODS IN MUSIC LESSONS IN PRIMARY EDUCATION (BASED ON EXPERIMENTAL RESEARCH)

Associate Professor of Nizami Tashkent State Pedagogical University

D.A.Karimova

2nd-year Master's student in Music Education at Nizami Tashkent State Pedagogical University

Zokirova Sevara

Abstract: This article explores the theoretical and practical foundations of using interactive teaching methods in music culture lessons in primary education. The study focuses on the role of interactive approaches in developing students' creative potential. It analyzes the impact of methods such as improvisation, musical game technologies, and collaborative creative activities on students' creative thinking, independence, and classroom engagement. The results of the experimental study are summarized, demonstrating the effectiveness of interactive methods in improving the quality of education.

Keywords: interactive methods, music education, primary education, creative potential, creative thinking, improvisation, musical games, collaborative creativity, pedagogical approach

Kirish: Bugungi kunda ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini oshirish, balki ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishni ham ustuvor vazifa sifatida belgilab bermoqda. Zamonaviy jamiyatda raqobatbardosh, mustaqil fikrlay oladigan, muammolarga noodatiy yechim topa oladigan shaxslarni shakllantirish zarurati ta'lim jarayoniga yangicha yondashuvlarni joriy etishni talab etmoqda. Boshlang'ich ta'lim bosqichi esa shaxs rivojlanishining eng muhim davrlaridan biri hisoblanadi. Aynan shu davrda o'quvchilarda bilishga qiziqish, mustaqil fikrlash, tasavvur qilish va ijodiy faoliyatga moyillik shakllanadi. Shu sababli, boshlang'ich sinflarda ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, ayniqsa, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan metodlardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi.

Musiqa madaniyati darslari o'quvchilarning emotsional, estetik va intellektual rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi muhim vositalardan biri hisoblanadi. Musiqa orqali o'quvchilar atrof-muhitni chuqurroq his etadi, o'z his-tuyg'ularini ifoda etishni o'rganadi va yangi g'oyalarni yaratishga intiladi. Bu esa o'z navbatida ularning ijodiy tafakkurini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Shu bilan birga, an'anaviy o'qitish usullari ko'pincha o'quvchilarni passiv tinglovchi sifatida qoldirib, ularning ijodiy faolligini to'liq namoyon etishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Mazkur holat ta'lim jarayonida interfaol metodlardan

foydalanish zaruratini yuzaga keltiradi. Interfaol metodlar o'quvchilarni dars jarayonining faol subyektiga aylantirib, ularni mustaqil fikrlashga, erkin muloqot qilishga va ijodiy faoliyat olib borishga undaydi. Ayniqsa, musiqa darslarida improvizatsiya, musiqiy o'yin texnologiyalari, jamoaviy ijodiy faoliyat kabi interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning nafaqat bilimlarini, balki ularning kreativ tafakkurini ham rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday yondashuv o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi va o'z fikrini erkin ifodalash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Mazkur maqolaning maqsadi — boshlang'ich sinflarda musiqa madaniyati darslarida interfaol metodlardan foydalanishning samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash hamda tajriba-sinov ishlari orqali ularning o'quvchilarning ijodiy salohiyatiga ta'sirini tahlil qilishdan iborat.

Asosiy qism: Musiqa madaniyati darslarida o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogikaning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning ijodiy fikrlashi faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish orqali emas, balki ularni faol va mustaqil faoliyatga jalb etish orqali samarali rivojlanadi. Shu nuqtai nazardan, interfaol metodlardan foydalanish ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida qaralmoqda.

Pedagog olim V.P. Bespalko ta'lim jarayonining samaradorligi o'quvchining faol ishtiroki bilan bevosita bog'liq ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, o'qitish jarayoni shunday tashkil etilishi kerakki, unda o'quvchi bilimni tayyor holda qabul qiluvchi emas, balki uni mustaqil ravishda egallovchi subyektga aylansin. Bu yondashuv ayniqsa musiqa ta'limida muhim ahamiyatga ega, chunki musiqa ijodiy faoliyatni talab etadi [1].

Shuningdek, B.M. Teplov o'z tadqiqotlarida musiqiy qobiliyatlarning rivojlanishi insonning umumiy ijodiy tafakkuri bilan chambarchas bog'liqligini ilmiy asoslab bergan. Uning ta'kidlashicha, musiqiy faoliyat nafaqat eshitish qobiliyatini, balki tasavvur, emotsional sezgirlik va kreativ fikrlashni ham rivojlantiradi [2]. Bu esa musiqa darslarini ijodiy salohiyatni rivojlantirish vositasi sifatida qarash imkonini beradi. Musiqa madaniyati darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, improvizatsiya metodi o'quvchilarga erkin fikrlash imkonini yaratadi. Ular berilgan ritm yoki ohang asosida yangi musiqiy yechimlar topishga harakat qiladi. Bu jarayon o'quvchilarning ijodiy tafakkurini faollashtiradi va ularni mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatadi.

Bundan tashqari, musiqiy o'yin texnologiyalari boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ayniqsa samarali hisoblanadi. O'yin orqali tashkil etilgan darslar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi, ularni faol ishtirok etishga undaydi va murakkab tushunchalarni oson o'zlashtirishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'yin asosidagi ta'lim o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularning bilimlarni uzoq muddat eslab qolishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [3].

Jamoaviy musiqiy ijod ham interfaol metodlarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Guruhli faoliyat jarayonida o'quvchilar bir-biri bilan hamkorlik qiladi, fikr almashadi va umumiy natijaga erishishga harakat qiladi. Bu esa nafaqat ijodiy, balki kommunikativ ko'nikmalarning ham rivojlanishiga xizmat qiladi. Psixolog olim L.S. Vygotskiy ta'lim jarayonida ijtimoiy muhit va hamkorlikning muhim rol o'ynashini ta'kidlab, o'quvchilarning rivojlanishi aynan muloqot va hamkorlik jarayonida samarali kechishini asoslab bergan [4]. Shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlar, xususan fanlararo integratsiya ham o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Musiqa darslarini boshqa fanlar bilan bog'lash o'quvchilarning bilimlarini yanada chuqurlashtiradi va ularning dunyoqarashini kengaytiradi. Bu esa o'quvchilarning muammolarga kompleks yondashish qobiliyatini shakllantiradi.

Olib borilgan kuzatishlar va tajriba-sinov ishlari shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlar asosida tashkil etilgan musiqa darslari o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning faolligini kuchaytiradi va ijodiy yondashuvini rivojlantiradi. Ayniqsa, o'quvchilarning o'z fikrini erkin ifodalashi, yangi g'oyalar taklif qilishi va mustaqil ishlash ko'nikmalarining shakllanishi kuzatildi.

Natijalar va tahlil: Maqola doirasida olib borilgan tajriba-sinov ishlari boshlang'ich sinf o'quvchilarida musiqa madaniyati darslari orqali ijodiy salohiyatni rivojlantirishga qaratildi. Tadqiqot davomida eksperiment va nazorat guruhlarini shakllantirilib, o'quvchilarning bilim darajasi hamda ijodiy faolligi dastlab diagnostik bosqichda aniqlab olindi. Boshlang'ich natijalar shuni ko'rsatdiki, har ikki guruhda ham o'quvchilarning aksariyati me'yor va me'yordan past darajada ekanligi kuzatildi. Bu esa o'quvchilarning ijodiy fikrlash ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmaganligini ko'rsatdi. Shakllantiruvchi bosqichda esa eksperiment guruhida musiqa darslari interfaol metodlar asosida tashkil etildi. Jumladan, improvizatsiya, musiqiy o'yin texnologiyalari hamda jamoaviy ijodiy faoliyat muntazam qo'llanildi. Nazorat guruhida esa darslar an'anaviy usullar asosida olib borildi. Yakuniy natijalar tahlili eksperiment guruhida sezilarli ijobiy o'zgarishlar yuz berganini ko'rsatdi. Xususan, o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi oshdi, ular topshiriqlarni bajarishda ijodiy yondashuvni qo'llay boshladi va o'z fikrlarini erkin ifodalashga intildi. Me'yoridan yuqori darajadagi o'quvchilar soni ortib, me'yordan past darajadagi o'quvchilar ulushi sezilarli darajada kamaydi.

Nazorat guruhida esa ijobiy o'zgarishlar kuzatilgan bo'lsa-da, ular eksperiment guruhiga nisbatan sust kechdi. Bu esa interfaol metodlardan foydalanishning samaradorligini yana bir bor tasdiqlaydi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, musiqa madaniyati darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini, balki ularning ijodiy tafakkurini, mustaqil ishlash ko'nikmalarini va umumiy faolligini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda musiqa madaniyati darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini

rivojlantirishda muhim omil ekanligi aniqlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol yondashuv o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda kreativ yondashuvini shakllantiradi. Ayniqsa, improvizatsiya, musiqiy o'yin texnologiyalari va jamoaviy ijodiy faoliyat metodlari o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytirib, ularni ijodiy faoliyatga faol jalb etadi. Tajriba-sinov ishlari natijalari interfaol metodlarning samaradorligini amaliy jihatdan tasdiqladi. Shu bois, musiqa madaniyati darslarini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vladimir Pavlovich Bespalko. Pedagogika va ta'lim texnologiyalari asoslari. — Moskva, 1989.
2. Boris Mikhailovich Teplov. Psixologiya muzykalnykh sposobnostey. — Moskva: Nauka, 1985.
3. Lev Semyonovich Vygotsky. Myshleniye i rech. — Moskva, 1934.
4. John Dewey. Experience and Education. — New York, 1938.
5. Howard Gardner. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. — New York, 1983.
6. Karimova D.A. Musiqa ta'limida innovatsion yondashuvlar. — Toshkent, 2020.
7. Rustamov X. Musiqa ta'limi metodikasi. — Toshkent, 2018.
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Ta'lim to'g'risidagi me'yoriy hujjatlar. — Toshkent, 2020.
9. Zokirova S. Musiqa madaniyati darslarida ijodiy salohiyatni rivojlantirish (ilmiy maqola). — 2025.
10. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar to'plami. — Toshkent, 2021.